

var der messefald, og så måtte degnen træde til på den måde, at han læste en prædiken af en eller anden prædikensamling. Man sang så en salme før og efter, og så var den gudstjeneste forbi. Hvis der ikke var ret mange til messefald, blev man i kirkestuen, og her sad man så og samtalede, indtil degnen syntes, at nu var det tid til at få læst en prædiken, og efter salmesangen gav man sig påny til at snakke, før man endelig drog hjemad. En sådan søndag ved Grene kirke kunne nok byde på en del oplevelser af forskellig art.

EN HJEMSØGT DEGN I LEJRSKOV

Ved John Kvist.

Det var slagtedag hos degnekonen Karen Jensdatter i Lejrskov den 21. okt. 1717, og i den anledning havde hun Maren Larsdatter og den fjortenårige Mette Madsdatter til at hjælpe sig. Hen imod aften fik degnen, Christen Tommesen, med tilnavnet Allestrup eller Aalstrup, besøg af flere mænd. Dagen skulle dog ikke ende med disse almindelige begivenheder. Den blev både tragisk og sørgelig, og hvad der skete kom senere frem på herredstinget på Amhede.¹⁾

Blandt mændene, der kom for at besøge degnen, var de tre fra Lejrskov nemlig sognefoged Jep Hansen Faarkrog, der ville have degnen til at skrive noget, hans broder, Anders Hansen Faarkrog og møller Christen Thomsen samt skovfoged Jens Andersen fra Egtved. Alle disse mænd kom senere til at vidne i retten, men medens mændene fra Lejrskov var meget forbeholdne i deres vidnesbyrd vel sagtens for ikke at gøre ondt værre, så udtalte skovfogeden sig mere frit, og det er nærmest hans udtalelser, som her refere-

¹⁾ Anst, Jerlev og Slaugs herreders Tingbog.

res. Skønt det under forhørene blev sagt, at degnen var ædru, så er der noget, som tyder på det modsatte. De nævnte mænd fra Lejrskov havde før været i forsamlinger, hvor brændevinen kom til at spille en rolle. Det, som degnen skulle skrive for sognefogeden, er vel først blevet drøftet, men snart blev emnet den husleje, degnen skyldte sognefogeden. Karen Jensdatter var kommen ind og sagde til sognefogeden, at han nok skulle få sine penge. Degnen ville ikke have sin kone til at blande sig i deres disput og sagde: »Kone, gå ud og tag vare på dit slagteri!« men da drøftelsen om huslejen blev kraftigere, gik degnens kone grædende imellem dem og ville styre tilrette. Degnen sagde igen: »Kone, gå ud!« Hun svarede: »Nej, jeg vil blive inde, for jeg er bange for klammeri.« Så skød degnen hende lempeligt bort, men da hun ikke ville gå, slog han hende, så hun faldt forover og greb for sig med hænderne, men om hun faldt helt til jorden, vidste man ikke. Så gik degnen hen til sengen og tog en stok eller manglepind og truede sin kone og sagde: »Det var alene ret at slå dig med denne.« Hun svarede: »Mand lille! Det er bedre, du slår mig end de andre.« Degnen, der nu kastede træet, gik ud foran de andre, idet han sagde: »Vil du ikke gå ud, så vil jeg gå ud!« De tre mænd fra Lejrskov havde ikke givet agt på, hvad der var sket i stuen, men et par af dem havde dog set, at degnen havde hævet sin hånd »med vred hu«, men om det var mod sognefogeden eller sin kone, det vidste de ikke.

Da mændene var gået, var klokken omtrent otte. Kort efter var degnen igen i stuen sammen med de to kvindelige hjælpere, og han tog da en flint, som stod ved enden af sengen, tog den i armen, som om han ville hænge den op langs bjelken. I det samme kom hans kone ind og spurgte: »Vil du ikke have et

stykke pølse, lille mand? »Jo, nok!« svarede han. Pludselig gik flintbøssen af, og skuddet ramte hans kone. Jamrende råbte han: »Åh! Herre Jesus Christ! Hvorledes gik dette til?« Men hans kone sagde: »Hjerte mand! Jeg skader intet!« og da hun havde sagt dette, sank hun til jorden. Degnen løb straks til præsten, mens Maren Larsdatter blev i stuen. Da han kom igen, mødte hun ham i døren og sagde: »Eders hustru er nu død!« Degnen bad hende gå hen og melde det til præsten. Senere gik degnen klagende til Anders Hansen Faarkrogs gård og blev lukket ind, og næste morgen gik han til det logi, hvor skovfogeden havde sovet om natten, og bad ham tage bud med til den dræbtes broder, degnen Oluf Jensen i Egtved.

Drabet blev meldt til amtmand Woyda på Koldinghus, der gav amtsforvalter Anker Hansen ordre til at sætte Christen Tommesen i fængsel på Koldinghus. Den 12. nov. blev degnens bo under hans egen nærværelse registreret.

Der begyndte nu som i alle drabssager en række grundige forhør på herredstinget, hvor degnen selv førte sin sag. Han blev hver gang ført fra Kolding til tinget på Amhede i Egtved sogn, hvor han stod uden bånd og fængsel. Den 7. jan. 1718 skulle dommen falde, »men formedelst overflødige vandflod af overordentlig storhed, som han skulle transporteres over, kunne han ikke møde«.

Under forhørene blev det oplyst, at flinten var blevet set af et par vidner hængende langs med bjelken, da der tvistedes om huslejen. Sognefogedens hustru, Sidsel Faarkrog, forklarede, at hun et par måneder i forvejen havde købt geværet hos en ukendt mand i Kolding, og fjorten dage før drabet havde hun overgivet det til degnen til reparation, men hun havde ikke haft det i brug og vidste ikke, om det var ladet. I hele

vildtbanen, d. v. s. hele koldingegnen, var det strengt forbudt at jage. Geværerne brugtes dengang til skydning ved bryllupper eller andre festlige lejligheder.

Alle vidner fra Lejrskov erklærede enstemmigt, at degnen i den tid, han havde været i byen, havde levet et venligt og kærligt ægteskab uden kiv og strid med sin hustru. De to kvindelige hjælpere bevidnede, at degnens hustru lige før sin død sagde venlige, kærlige og trøstende ord til sin mand, og dette fik afgørende betydning. Degnen selv fremlagde et par attester, den ene fra magister Eskild Busk i Vejle, den anden fra sognepræsten Peder Friede i Lejrskov, begge vidnede om et godt ægteskabeligt forhold mellem degnen og hans hustru. For retten vedstod Christen Tommesen selv med vemodighed at være sin hustrus drabs- og banemand, hvilket han alene henstillede til den alvidende gud, hvorledes drabet var sket. Han tilbød sin saligheds ed på, at han ikke vidste, hvorledes flinten var kommen ned fra bjelken, og at den var ladt. Hans modpart, amtsforvalterens fuldmægtig, Chr. Roed, krævede Chr. Tommesen straffet både på person og gods, endvidere henstillede han »til dem, som ikke vidste at gøre forskel på det timelige og det åndelige, at man for livet at vinde ikke skulle agte saligheden. For retten måtte degnen gerne være tilfreds, om det end var i denne time at lade sit liv med en god, ukrænket samvittighed«. Derfor burde degnen ikke have lov at aflægge sin tilbudne ed, hvad han da heller ikke fik.

Herredsfogeden og otte meddomsmænd dømte den 28. jan. 1718 degnen til at være fri i alle måder. Grundlaget for dommen var alle vidners med undtagelse af en enkelt, skovfogedens, samstemmende udsagn om et godt forhold mellem degnen og hans hustru, men fordi han ikke forsigtigt havde omgæedes

med flinten, betaler han til kgl. majestæt »for mordergerning« efter loven 40 lod sølv (lig 20 rdl.) samt 4 rdl. i sagsomkostninger. Degnen, Oluf Jensen, der var den dødes nærmeste slægt, havde frafaldet videre tiltale.

Chr. Tommesen blev altså frikendt og blev atter degn i Lejrskov-Jordrup, men hans økonomiske forhold var fortvivlede. Huslejen havde han ikke betalt, og han havde fået en efter datiden meget stor bøde og slæbte desuden med en gammel veksel. 12. sept. 1719 var han dømt til at betale vekselgæld til rådmand Eggerts i Viborg. Vekslen var udstedt 20. nov. 1716 og lød på 10 rdl., men var med protester og sagsomkostning steget til 16 rdl. Gælden var nærmest bundløs, men alligevel havde han vovet at gifte sig igen.

Degnens uheldsbøger var endnu ikke fuldt. En af tidens mest frygtede svøber, en ildebrand, ramte ham. Den 7. okt. 1719 mellem klokken 10 og 11 om aftenen, da alle i byen var gået i seng, opstod der en uforklarlig ildebrand i hans hus, så han aldeles blot og nøgen med sin hustru i hendes bare underklæder måtte søge gaden og opråbe folk om hjælp og redning. De tilkaldte kom hurtigt og søgte at redde noget ud af huset, men kun et lille skab med bøger og en smule andet, som stod i et lille kammer, kom ud, mens al hans anden fattige ejendom blev lagt i aske, endog kobber, messing og jernsager blev ødelagt. Skønt byens folk var ivrige for at slukke, var det forgæves, da der næsten intet vand var i byen efter den tørre sommer, og da de endelig fik hentet lidt vand uden for byen, var det for sent. Der var dengang ingen brandforsikring, men da degnen sad i lejet bolig, mistede han kun sine ejendele, hvilket var hårdt nok for en så hjem søgt mand.